

Hoe komen stad en dorp samen in de Kromme Rijnstreek?

Loes van Straten, Jara Helms, Coosje Boer, Beau Geraeds, Nicolette Weideman en Nathalie de Jong

Inleiding

De Kromme Rijnstreek - Onderzoek

Coosje Boer, Jara Helms, Nicolette Weideman, Nathalie de Jong, Loes van Straten en Beau Geraeds studeren binnenkort af aan de opleiding Journalistiek in Utrecht. Deze jonge journalisten hebben onderzoek gedaan naar de stad-dorp-kloof in de Kromme Rijnstreek en daarbij gekeken naar de gemeenten Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede.

In samenwerking met Bunniks Nieuws, Houtens Nieuws en Wijks Nieuws hebben de zes jonge makers onderzoek gedaan naar de groeiende trend om vanuit de stad naar het dorp te verhuizen. Politici en commentatoren benadrukken de afgelopen jaren steeds vaker een kloof tussen de (Rand)stad en het platteland/dorp in Nederland. Deze kloof krijgt veel aandacht door de stikstofcrisis en boerenprotesten. Wetenschappelijk onderzoek in andere Europese landen laat zien dat er een 'stad-dorp-kloof' zichtbaar is als het gaat om 'nieuwe' culturele vraagstukken, zoals de multiculturele samenleving, Europese integratie en immigratie.

Oók in Nederland spelen dit soort vraagstukken een grote rol in het politieke debat. Alleen liggen stad en dorp hier vaak heel dicht bij elkaar: vanuit Utrecht ben je binnen een half uur in elk dorp van de Kromme Rijnstreek. In dit onderzoek hebben de journalisten gekeken in hoeverre er een kloof in de Kromme Rijnstreek bestaat, maar vooral ook hoe stad en dorp uiteindelijk samen komen in de Kromme Rijnstreek.

Verantwoording

Doelgroeponderzoek en persona's

Voor het doelgroeponderzoek hebben we de Google Analytics van BDUmedia gebruikt. Daar konden we weinig nieuwe informatie uit halen, die we niet al vanuit de redactie hadden gekregen. Wat wél opviel in de analytics, was dat lezers vrij kort op de websites zijn. De gemiddelde betrokkenheidsduur is namelijk 1 minuut en 25 seconden. Dit hebben we meegenomen in onze uiteindelijke producties. BDUmedia heeft zelf ook wel eens portretten van bewoners gepubliceerd, maar die waren rond de 800 woorden. In verband met met de relatief korte betrokkenheidsduur hebben wij gekozen voor maximaal 500 woorden (exclusief intro) bij de zes portretten van de reeks. Op deze manier passen we onze bevindingen ook toe in de uiteindelijke producties.

In onze deskresearch hebben wij gekeken naar algemene informatie over de inwoners van de gemeenten Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede. Ook hebben we een aantal bewoners, veelal lezers van 't Groentje, geïnterviewd om meer te weten te komen over de doelgroep en wat er lokaal speelt onder de bewoners. Een aantal hiervan is als voorgesprek gebruikt om later, na een diepgaander interview, een portret te maken. Dat is het geval bij Willy Kleijn, Ruud van Bennekom (burgemeester van Bunnik) en Patrick van Klink en Susanne van Waas.

Daarnaast hebben we twee evenementen bezocht: de Appelplukdag in Bunnik en de streekmarkt in Houten. Hier hebben we in eerste instantie de 'fly on the wall' onderzoeksmethode gebruikt om de doelgroep te observeren. Daarbij hebben we wat lokale mensen gesproken, om onze observeringen aan te vullen.

Vanuit een combinatie van onze deskresearch, gesprekken met BDUmedia en gesprekken met lokale bewoners, hebben we uiteindelijk drie persona's opgesteld en één definitieve persona, die centraal staat voor de bewoners uit de Kromme Rijnstreek. Wij hebben onze producties op deze persona, maar ook op de drie andere persona's gericht.

Publieksanalyse

Tijdens onze eerste meeting met BDUmedia, op vrijdag 8 september, hebben we gesproken over de doelgroep. **Hieruit bleek bijvoorbeeld dat de doelgroep voor de papieren krant 50+ is, maar de online doelgroep 30+.** Tijdens deze meeting hebben we ook gesproken over de innovatie die BDUmedia wenst toe te passen in de toekomst en welke vormen zij op dit moment gebruiken om hun nieuws te brengen. Daar kwam uit dat ze, naast geschreven tekst, ook weleens video's maken voor online. Ook denken ze na over het gebruik van QR-codes in de krant. Zo willen ze in de toekomst een test doen met een krant die volledig uit QR-codes bestaat, waar alleen korte samenvattingen van het artikel in staan.

Een week later, op donderdag 14 september, hebben we meteen een extra meeting gehad. Tijdens deze meeting hebben we gespard over het eerste idee van onze onderzoeksvraag. Naar aanleiding van de feedback die we hierop hebben gekregen, hebben we ervoor gekozen om onze hoofdvraag specifiek op de Kromme Rijnstreek te richten en het zo compacter en haalbaar te maken.

Verantwoording

Onderzoekverslag

We kregen van geïnterviewden vaak te horen dat ze benieuwd waren naar het eindresultaat van ons onderzoek, dit verslag is een goede manier om ze daar toegang tot te geven. Het biedt de mogelijkheid tot verdieping in het onderwerp. Dit verslag bevat veel tekst. Wij hebben dit dan ook niet aangepast op de gemiddelde lezer van 't Groentje. Het is puur bedoeld als extra verdieping - voor de mensen die het interessant vinden en de bevindingen van ons onderzoek te willen lezen. Daarnaast hebben wij per pagina de belangrijkste dingen **vetgedrukt** en een andere kleur gegeven. Op die manier kan de lezer bepalen of ze alles willen lezen, of slechts de belangrijkste informatie willen scannen. Het publiceren van dit document draagt ook bij aan de **transparantie van ons onderzoek** en dat is in de journalistiek natuurlijk van cruciaal belang.

Om dit op een **visueel aantrekkelijke** manier weer te geven, zorgen we ervoor dat de stof gemakkelijk te begrijpen is. We hebben ervoor gekozen om de kleuren van de **BDUmedia huisstijl** hierin terug te laten komen: groen, oranje en paars. Daarnaast zijn de afbeeldingen die we hebben gebruikt gemaakt met behulp van **artificiële intelligentie (AI)**. Deze technologische vernieuwing geeft ons de mogelijkheid om een visueel innovatief beeld te geven.

Producties

Aan de hand van voorgesprekken en interviews hebben we een selectie gemaakt van bewoners om te portretteren. We willen hierbij verschillende aspecten op het onderwerp aan bod laten komen. **Daarom hebben we gekozen voor twee portretten van 'gewone' bewoners, drie portretten van mensen met lokale horeca/winkels en tot slot een portret van een burgemeester uit de Kromme Rijnstreek.** Deze portretten sluiten goed aan bij BDUmedia en de redactie was bovendien enthousiast over de reeks, bleek tijdens een update-meeting op dinsdag 10 oktober.

Inhoudsopgave

1

Onderzoek

2

Verdieping

3

Doelgroeponderzoek

4

Conclusie

Hoofdstuk 1

Onderzoek

‘De Kloof’

Allereerst is er in wettelijk opzicht geen verschil tussen stad en dorp. De klassieke stadsrechten zijn namelijk tussen 1848 en 1851 afgeschaft. Hierdoor spreken we alleen nog van ‘gemeente’, ‘bebouwde kom’ en ‘woonplaats’. (Max Vandaag)

In de kranten zijn veel verschillende meningen te lezen over de kloof tussen stad en dorp. In een artikel van BNNVARA stelt Koen Salemink, universitair docent culturele geografie aan de Rijksuniversiteit Groningen, dat **stad en platteland volgens hem nog nooit zo veel op elkaar leken.** Dit komt onder andere door de:

- Digitalisering van de samenleving; verbindingen tussen stad en platteland zijn snel en makkelijk.
- Mensen van het platteland maken gebruik van voorzieningen in de stad; men komt hier samen.

In juni 2023 publiceerde de Correspondent een analyse over de kloof. Hierin zeggen ze dat **deze zogenaamde kloof tussen stad en platteland enorm meevalt, maar dat het gevaarlijk is dat dit zo vaak wordt aangehaald:** “Hoe meer we doen alsof de kloof bestaat, hoe meer die werkelijkheid wordt.” In de politieke debatten spreken ze over “grote regionale ongelijkheden: verschil in welvaart, voorzieningen en infrastructuur”.

In de analyse van de Correspondent onderzochten Twan Huijsmans en Emily Miltenburg voor het Sociaal en Cultureel Planbureau de verschillen in onbehagen tussen regio’s.

De conclusie is: "Op het platteland buiten de Randstad ervaart men dat de landelijke politiek niet voldoende oog heeft voor de regio waarin ze wonen en is het maatschappelijk onbehagen gemiddeld iets groter." Ze vinden de term ‘kloof’ niet passend, omdat volgens hen de verschillen binnen de stad en binnen het platteland groter zijn dan de verschillen tussen stad en platteland.

In maart 2023 kopte de NOS **“Een kloof tussen stad en platteland? Dat hangt ervan af aan wie je het vraagt”.** Zij citeren uit Johan Remkes’ stikstofrapport van oktober 2022 het volgende: "In essentie zie ik dat mensen elkaar de afgelopen jaren steeds minder zijn gaan begrijpen. Zeker in het landelijk gebied wordt ervaren dat het op veel dossiers moet opdraaien voor problemen die vooral de stad ervaart."

Daarnaast ziet de NOS ook dat dit in lijn is met recenter onderzoek van Kieskompas. Vervolgens spreken ze Caspar van den Berg, Eerste Kamerlid voor de VVD en hoogleraar Bestuurskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Kort gezegd: Remkes plakt het etiket 'kloof' op de stikstofdiscussie, omdat hij ziet dat mensen elkaar minder goed begrijpen. De mensen die vinden dat er wel een kloof is, vinden dat de dominante partij meer begrip moet tonen en de mensen die vinden dat er helemaal geen kloof is, gaan voorbij aan de verschillen die er wel zijn. “Het verdwijnen van voorzieningen, de sociaaleconomische achterstand in minder bevolkte gebieden en de ongelijke verdeling van financiële middelen vanuit het Rijk zijn reële problemen.”

In januari 2023 publiceerde het AD in samenwerking met het agrarisch weekblad Nieuwe Oogst een onderzoek over de kloof. Daaruit blijkt dat Nederland met diepe verdeeldheid tussen (Rand)stad, platteland en de politiek kampt. **Vooraf boeren lijken zich af te keren van andere groepen in de samenleving.**

Voor het onderzoek kreeg een representatieve groep een uitgebreide vragenlijst voorgelegd. Op de vraag ‘de kloof: bestaat die?’ antwoordde zo’n 60% van de Nederlanders de kloof tussen stad en platteland te ervaren. De kloof tussen de Randstad en de rest van Nederland wordt even vaak ervaren. In het zuiden en oosten van het land zijn de uitkomsten hoger dan in het westen (Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht). Daarnaast valt op dat meer dan 85% van de boeren diepe geografische verschillen ervaren.

Bevolking

Groei/afname bevolking

In 2022 zijn Bunnik, Wijk bij Duurstede en Houten in het aantal inwoners gegroeid. Bunnik heeft dat jaar een groei doorgemaakt van 28 per duizend inwoners, Wijk bij Duurstede 3.1 per duizend inwoners en Houten 5.1 per duizend inwoners. Volgens het CBS liep de groei geleidelijk voort uit het jaar ervoor. In 2021 werden er meer kinderen geboren dan een jaar eerder en ook de immigratie nam toe. Tegelijkertijd was het sterftcijfer in 2021 relatief hoog. Er overleden rond de 168.000 mensen. Dat heeft hoogstwaarschijnlijk te maken met COVID-19.

Volgens een prognose van het CBS zal de **bevolkingsgroei in Bunnik, Wijk bij Duurstede en Houten een verdere groei doormaken.** Tussen 2021 en 2035 zal Bunnik naar verwachting groeien met 11,70%, Wijk bij Duurstede met 3,90% en Houten met 8,23%. Deze aannames zijn gemaakt door te kijken naar de groei van afgelopen jaren. Daarbij moet wel worden vermeld dat de prognose ook onzekerheden kent. Zo kan het aantal migranten omslaan, de stijging van de levensduur veranderen en is het niet zeker of Nederlanders de voorkeur voor gezinnen met twee kinderen blijven houden.

Hoewel de leeftijdsopbouw in de afgelopen dertien jaar is veranderd binnen Bunnik, Wijk bij Duurstede en Houten, zijn hier **geen extreme verschillen** in te zien. In alle drie de gemeenten is het totaal aantal inwoners gegroeid.

De groei van het aantal inwoners van Bunnik in 2022 (28 per duizend inwoners) valt vooral op in vergelijking tot de rest (3.1 in Wijk bij Duurstede en 5.1 in Houten per duizend inwoners). Volgens de prognose van het CBS zal de bevolkingsgroei in de drie dorpen de komende twaalf jaar een verdere groei doormaken met een gemiddelde van 7,94%.

In- en uitstroom

Van alle drie de gemeenten is de bevolking in Bunnik de afgelopen tien jaar (2012-2022) het meest toegenomen door verhuizingen, en dat terwijl Bunnik de kleinste gemeente is. Bunnik kreeg er door verhuizingen in tien jaar tijd 9.080 nieuwe inwoners bij, terwijl 8.022 inwoners naar een andere gemeente verkasten. Door verhuizingen nam de bevolking in Bunnik tussen 2012 en 2022 toe met 1.058 mensen, tegenover een stijging van 251 mensen in Wijk bij Duurstede. In Houten nam de bevolking juist af (-617 mensen), wat betekent dat er door verhuizingen meer mensen zijn weggegaan dan er bij zijn gekomen. Dat wil niet zeggen dat het aantal inwoners van Houten ook daadwerkelijk is gedaald, want de bevolking is wel degelijk toegenomen. Want naast verhuizingen hebben ook geboorte, sterfte en (buitenlandse) migratie invloed op het inwonersaantal.

Naast de relatief hoge bevolkingsgroei door verhuizingen is er in Bunnik de laatste drie jaar sprake van een lichte stijging in het aantal mensen dat zich hier – vanuit een andere gemeente – heeft gevestigd. Bunnik krijgt er dus steeds meer ‘import-inwoners’ bij.

In Wijk bij Duurstede was hier tot en met 2017 een toename in te zien. Tot en met die tijd was er in Houten dan juist weer een jaarlijkse groei te zien in het aantal inwoners dat naar een andere gemeente is verhuisd. Dit was overigens tot en met 2017 ook een landelijke trend.

In de gemeente Utrecht was tot en met 2015 sprake van een jaarlijkse groei in het aantal mensen dat zich vanuit een andere gemeente hier heeft gevestigd. Het aantal inwoners dat uit Utrecht vertrekt loopt daarentegen gestaag op. Er lijkt in Utrecht een groeiende trend te zijn om naar een andere gemeente te verhuizen. Tussen 2015 en 2019 schommelt het aantal verhuizende inwoners tussen 21.000 en 23.000, in 2020 is het aantal hoger dan 23.000 en in de twee jaar daarna komt het aantal daar niet meer onder. Vooral de laatste drie jaar was het aantal vertrekkende inwoners dus relatief hoog.

Woningbouw

Woningen

In Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede bestaat ruim twee derde tot bijna driekwart van het totaal aantal woningen uit koopwoningen. Dat is meer dan in de rest van Nederland, waar ruim de helft van de totale woningvoorraad uit koopwoningen bestaat. In de gemeente Utrecht staat juist meer huur dan koop.

Het aantal woningen in Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede is de afgelopen tien jaar (2012-2022) tussen de 10% en 11% gestegen. In alle drie de gemeenten nam met name het aantal koopwoningen toe, in Wijk bij Duurstede zelfs alleen het aantal koopwoningen. Van het aantal huurwoningen steeg in Bunnik vooral het aantal van *overige verhuurders* (alle verhuurders behalve woningcorporaties), in Houten nam alleen het aantal huurwoningen van overige verhuurders toe.

Bestaande koopwoningen; verkoopprijzen prijsindex 2015=100, regio

Onderwerp

Prijsindex bestaande koopwoningen \ Prijsindex verkoopprijzen

Bron: CBS

Opvallend is dat in Wijk bij Duurstede het aantal huurwoningen van zowel overige verhuurders als van woningcorporaties daalde en in Houten alleen het aantal van woningcorporaties. In Utrecht nam juist met name het aantal huurwoningen toe, maar ook hier was het overgrote deel van overige verhuurders.

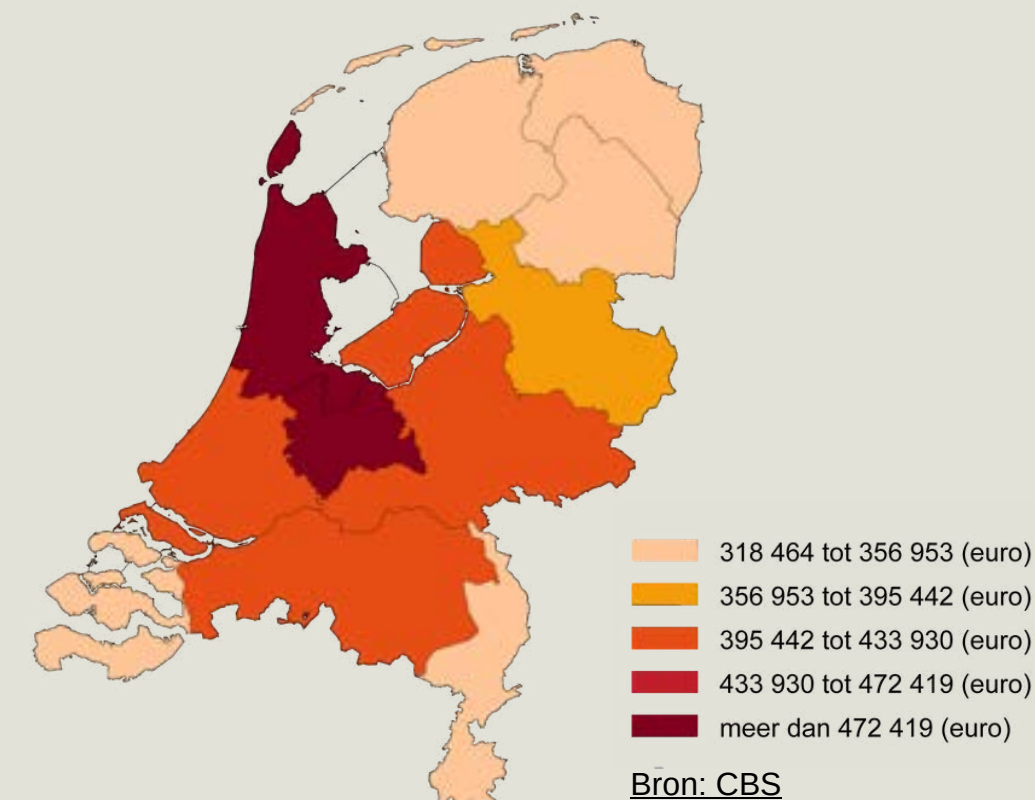
Prijzen

De gemiddelde verkoopprijs van een woning in Bunnik lag in 2022 op 583.587 euro. Dat is hoger dan in Houten, waar het gemiddelde op 564.254 euro lag. Een woning in de gemeente Utrecht werd gemiddeld voor een lager bedrag dan dat verkocht: namelijk 510.980 euro. Wijk bij Duurstede steekt daar als enige van de drie niet bovenuit met een gemiddelde verkoopprijs van 472.478 euro. Landelijk gezien werd een woning gemiddeld voor 428.591 euro verkocht. **Een woning in Bunnik, Houten of Wijk bij Duurstede is gemiddeld dus duurder dan een gemiddelde woning in Nederland.** In Wijk bij Duurstede is een woning gemiddeld wel goedkoper dan in Utrecht.

Vooral in Bunnik is de gemiddelde verkoopprijs van een woning de afgelopen tien jaar flink gestegen (110,1%), gevolgd door Utrecht (107,7%). Landelijk gezien nam de gemiddelde verkoopprijs toe met 89,1%. In Wijk bij Duurstede was deze stijging wat lager (80,1%), in Houten net wat hoger (89,9%). De huizenprijzen in Bunnik en Utrecht lagen in 2012 al gemiddeld boven die van Nederland, maar het verschil is in die tien jaar daarna alleen maar groter geworden.

Bestaande koopwoningen; verkoopprijzen prijsindex 2015=100, regio

Onderwerp: Gemiddelde verkoopprijs
Perioden: 2023 3e kwartaal

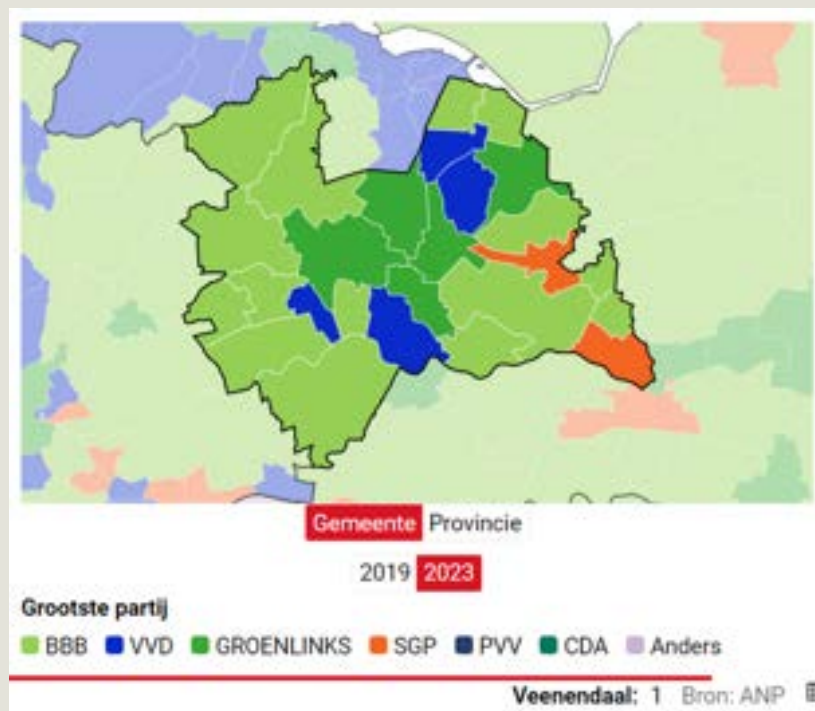

Opvallend is dat in 2012 een woning in Utrecht nog ruim 16.000 euro goedkoper was dan een woning in Wijk bij Duurstede, maar je tegenwoordig gemiddeld bijna 40.000 euro meer neerlegt voor een woning in de stad. Hoewel een woning in Houten gemiddeld nog steeds duurder is dan een woning in Utrecht, is het verschil in huizenprijzen procentueel wel afgenomen.

Politiek

Politieke verhoudingen in de gemeenten Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede in 2019:

- Bunnik: GroenLinks was de grootste partij, gevolgd door de VVD en het CDA. **Dit duidde op een groen georiënteerde gemeente** met GroenLinks als voornaamste politieke kracht.
- Houten: De VVD was dominant, gevolgd door GroenLinks en FvD. Dit toonde aan **dat Houten een gemeente was die meer naar het politieke midden en rechts neigde**.
- Wijk bij Duurstede: Ook hier was de VVD de grootste, met FvD en GroenLinks op de tweede en derde plaats.

Opvallende politieke verschuivingen in 2023 ten opzichte van 2019:

- Bunnik: GroenLinks blijft op de eerste plaats, maar de BoerBurgerBeweging (BBB) komt op de tweede plaats, terwijl de VVD naar de derde plaats zakt. **Dit geeft aan dat Bunnik een groenere en meer landbouwgerichte koers is ingeslagen.**
- Houten: De VVD behoudt de eerste positie, de BBB stijgt naar de tweede plaats en GroenLinks daalt naar de derde plaats. **Dit wijst op de voortzetting van een centrum-rechtse politieke koers.** Maar in Houten heeft de BBB – net als in Bunnik – terrein gewonnen en staat nu op de tweede plaats, terwijl GroenLinks naar de derde plaats is verschoven.
- Wijk bij Duurstede: Hier is de BBB de grootste partij, gevolgd door de VVD en het CDA. **Dit laat zien dat Wijk bij Duurstede een verschuiving heeft gemaakt naar een meer agrarische politieke koers.**

Stad Utrecht vs. Kromme Rijnstreek vs. Provincie Utrecht (2023):

- Stad Utrecht: GroenLinks behoudt leiderschap, PvdA stijgt. **Dat laat een verschuiving naar links zien in de stad.**
- Kromme Rijnstreek: Verschuivingen met BBB-opkomst en politieke veranderingen in dorpen. Dit toont een diversiteit in lokale voorkeuren.
- Provincie Utrecht: GroenLinks verliest aan BBB, nadruk op plattelandskwesties. Dit weerspiegelt **een groeiende invloed van landbouw.**

Verskil tussen opkomst tijdens stemmen voor Provinciale Statenverkiezingen 2023:

- Gemeente Wijk bij Duurstede: opkomst 64%
- Gemeente Houten: opkomst 66%
- Gemeente Bunnik: opkomst 75%
- Gemeente Utrecht: opkomst 62%
- Provincie Utrecht: opkomst 63%

Volgens een artikel van [BNNVARA](#) (zie pagina 7) is er bij boeren en belanghebbenden in de agrarische sector een enorme frustratie. Zij hebben het gevoel dat er niet naar ze wordt geluisterd. Koen Salemink ziet de kloof zelf niet zo zeer, **maar merkt wel dat die 'kloof' voor politici heel goed uitkomt, zoals voor de BBB.**

Voorzieningen

De drie meest beoefende sporten in de Kromme Rijnstreek zijn voetbal, hockey en tennis.

De Kromme Rijnstreek kent in het totaal **twalf voetbalverenigingen**, waarvan de grootsten in Houten zitten. **Twaalf tennisclubs**, waarvan de grootse ULTV Rhijnauwen uit Bunnik is. Hier zijn veel studenten van de Uithof lid. In de Kromme Rijnstreek heb je **vier hockeyclubs**. De grootste is H.C. Houten.

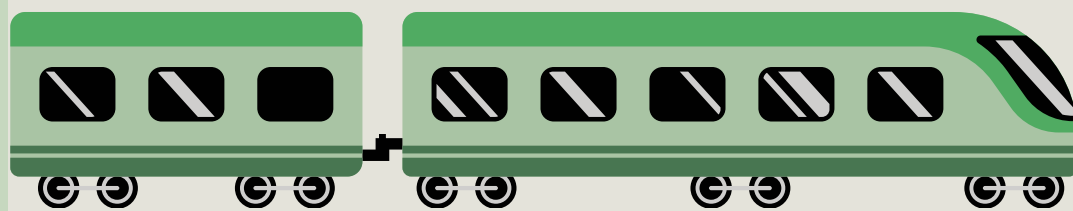
In de Kromme Rijnstreek worden met enige regelmaat activiteiten, evenementen en initiatieven georganiseerd om de bewoners van het gebied samen te laten komen. Zo heb je onder andere de appelplukdagen, Trekkertrek Kromme Rijnstreek en de jaarlijkse Wijkse Dijkenloop.

In de Kromme Rijnstreek zijn **niet veel uitgaansgelegenheden** te vinden waar je tot laat een drankje kunt doen of kunt dansen. De enige discotheek, Brothers in Bunnik, sloot in 2022 definitief de deuren, na in 2015 al een einde gemaakt te hebben aan de vaste wekelijkse feesten. Elke week naar de club werd toen als 'niet meer van deze tijd' gezien en in de zeven jaar die volgden richtte Brothers zich meer op het organiseren van evenementen en bedrijfsfeesten.

In 2022 werd de evenementenlocatie verkocht aan een bouwbedrijf, horecabroers Rob en Marco Peek zouden zich nog wel richten op hun negentien andere horecazaken in de stad en regio Utrecht. **Werkhoven had vroeger een café, 't Hart van Werkhoven, maar dat ging in 2019 voorgoed dicht om plaats te maken voor appartementen.** Hetzelfde staat Café Eddie's in Houten waarschijnlijk over een paar jaar te wachten. Het café aan de Papiermolen bevindt zich niet in een van de drie centra van Houten en door de woningnood zou de gemeente hier huizen willen bouwen.

Een discotheek of nachtclub is er sowieso niet, en de kroegen en feesten die er zijn trekken over het algemeen geen jong volk aan. Je hebt eigenlijk alleen De Schoudermantel in Odijk, maar dat is vanuit het jongerenwerk geregeld en meer voor tieners. **Daardoor moeten in ieder geval jongvolwassenen dus op zoek naar ander vertier, of moeten ze naar de grote stad.**

Maar als je dan in Utrecht uit wil gaan, hoe kom je dan weer terug? **In 2020 stopten de nachtbusen tijdelijk met rijden vanwege de coronacrisis, maar in 2023 rijden ze altijd nog steeds niet als gevolg van personeelstekort.** De nachtbusen van vervoerder Syntus Utrecht rijden sinds augustus wel weer, maar deze komen niet langs Bunnik, Houten en Wijk bij Duurstede.

Voedsel

Een van de thema's waar stad en dorp juist samen komen is voedsel, zo blijkt uit de gesprekken die we met verschillende mensen hebben gehad.

Ruud van Bennekom, burgemeester van Bunnik

"Een van de thema's bij LEADER Utrecht Oost is, zoals wij dat noemen, platteland en ommestad. Hierbij proberen we ook de verbinding te maken tussen stad en platteland. Daar gaat het bijvoorbeeld over lokaal voedsel. Dit zodat mensen uit de stad weten waar voedsel vandaan komt en kijken of je **korte ketens kunt creëren**, zodat voedsel dichtbij of in de stad wordt gemaakt."

Bij Amelisweerd heb je twee historische tuinen. Daar is volle grond waar je lid van kunt zijn en elke week of elke twee weken krijg je dan ook een hoeveelheid van het land wat daar gekweekt is. Daar zullen ook wel veel mensen uit Utrecht gebruik van maken."

Juliëtte Borggreve van De Veldkeuken in Bunnik

"De keuze is dertig jaar geleden dus al gemaakt voor biologisch, omdat wij die grote industrie achter de veeteelt niet fijn vinden. Daarom zijn we toen ook gestopt met vlees eten. Voor mij was dat niet zo'n probleem; ik was er al niet zo'n fan van, dus ik was ook niet een hele grote vleeseter. Voor mij persoonlijk was het eigenlijk een 'makkie' en ik vind het heel goed om meer vegetarisch te eten. Over een vegetarisch menu kun je zeggen: 'daar gebruik je wel heel veel zuivel'. Maar er is wel meer niet ideaal... Zo worden er ook even veel stiertjes geboren als koeien. Die stiertjes gaan toch naar de vleesverwerkingsindustrie, want anders worden ze weggegooid. Is dat eigenlijk wel ethisch verantwoord? Dus ik ben veel meer voor een uitgebalanceerde manier van consumeren."

Als je kijkt naar hoeveel mensen uit de stad bij ons komen; dat zal wel het grootste deel zijn. Maar ook uit Houten, Beeldhoven, Zeist, Odijk en meer plekken daaromheen. **Dat we vegetarisch en biologisch serveren trekt natuurlijk ook mensen aan.** Dat is iets dat in de stad misschien het populairst is. Al denk ik dat stad en platteland in de Provincie Utrecht minder zwart-wit is. Het is gemêleerd: **je kunt ook niet meer zeggen dat alle mensen uit de stad vegetarisch eten en havermelk waarderen."**

Walter Jaaltink, landschapscoördinator Kromme Rijnlandschap

"Veel stedelingen roepen - door onbegrip - heel makkelijk naar de boeren dat het niet goed gaat met het stikstofoverschot en dat het land stuk gaat. Het is ook niet goed dat de bodem aan het verslijten is. Daar moeten we wat aan doen en daar worden nu allerlei programma's voor ontwikkeld. Maar wat mensen niet altijd beseffen, is dat het ook een systeem is waar de consument - dus ook stedelingen - wel invloed op heeft door anders te gaan kopen. Als er meer wordt betaald voor bijvoorbeeld melk, fruit of vlees, dan hebben boeren ook meer mogelijkheden om anders te gaan werken. De grootste slag is denk ik te slaan in het stukje begrip tonen voor elkaar. Dus dat mensen die geen verstand hebben van het platteland ook kunnen weten waar eten vandaan komt, waarom boeren werken op de manier zoals ze dat doen (zoals bijvoorbeeld mest uitrijden of gif spuiten). We moeten dus eigenlijk kijken naar een manier om elkaar te vinden, zodat we het samen kunnen verbeteren."

De Langbroekerwetering vind ik een mooi voorbeeld. Vorig jaar bestond het gebied 900 jaar al die jaren wordt het gebied al door boeren onderhouden. Nu zeggen we de laatste tien tot twintig jaar dat het eigenlijk helemaal niet goed gaat, maar dat kunnen we niet zeggen over de 880 jaar daarvoor. Al die tijd hebben de voorvaderen van onze boeren het land behouden en beheerd, en dat is ook iets waar we juist heel dankbaar voor mogen zijn.

De veehouderij zou gewoon een stuk minder intensief moeten. Het zou heel mooi zijn als er veel meer kruiden en bloemen in het land staan en dat er minder koeien per hectare hoeven te zijn, maar dat betekent wel dat de mensen daarvoor moeten betalen. Er zullen ook mensen zijn die het niet kunnen betalen en toch voor een kiloknaller kiezen. En als we die kiloknallers niet meer in Nederland produceren, dan komt het wel weer ergens anders vandaan. **Daarnaast moet je niet vergeten dat de supermarkten veel invloed hebben op wat er in de winkels ligt en wat je daarvoor moet betalen.** Ze hebben zelfs invloed op wat wij als consument kunnen betalen. Het proces van voedsel maken totdat het op je bord ligt is ingewikkelder dan de meeste mensen verwachten. Onze boeren hier in de Kromme Rijnstreek doen hun best om het - zo goed en zo kwaad als het kan - voor elkaar te krijgen. Ze willen het volgens mij ook wel graag verbeteren, maar dan moet dat wel kunnen."

Hoofdstuk 2

Verdieping

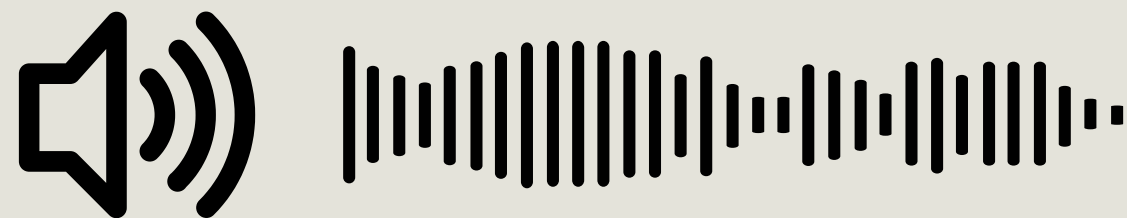
Expert

Walter Jaaltink - Landschapscoördinator Kromme Rijnlandschap

Walter Jaaltink is landschapscoördinator voor vijf gemeenten binnen de Kromme Rijnstreek. Dat is bijna de gehele Kromme Rijnstreek, op de gemeente Houten na. Eén van zijn basistaken is om mensen in het buitengebied te adviseren op gebied van landschap. Dit gaat bijvoorbeeld over hoe het landschap in elkaar zit, hoe het vroeger is bedacht, welke planten op welke plek groeien, hoe de erven vroeger ingericht waren, welke bomen er groeien; eigenlijk redeneert hij vanuit het landschap en alles wat daar kan voorkomen.

Mensen in het buitengebied kunnen Jaaltink benaderen en dan geeft hij advies. Dat is een service vanuit de gemeente en daar wordt geen rekening voor gestuurd. Naast het geven van advies doen Jaaltink en de gemeenten ook aan uitvoeringsprojecten. Hiermee willen ze de kwaliteit van het landschap minimaal behouden en waar dat kan verbeteren.

Voor dit onderzoek hebben wij gesproken met Walter Jaaltink. [Klik hieronder op de luidspreker om het audiofragment te beluisteren.](#)

Expert

Twan Huijsmans - Promovendus sociologie en politicologie bij de Universiteit van Amsterdam

Twan Huijsmans heeft als promovendus samen met Emily Miltenburg onderzoek gedaan naar de verschillen in onbehagen tussen regio's in Nederland. Dit onderzoek deden zij voor het Sociaal en Cultureel Planbureau. De conclusie van hun onderzoek was dat men op het platteland buiten de Randstad ervaart dat de landelijke politiek niet voldoende oog heeft voor de regio waar ze in wonen. Het maatschappelijke onbehagen is in deze regio's gemiddeld iets groter. Ondanks dat stellen Huijsmans en Miltenburg dat ze de term 'kloof' niet passend vinden. Volgens hen zijn de verschillen binnen de stad en binnen het platteland groter dan de verschillen tussen stad en platteland.

Voor dit onderzoek hebben wij gesproken met Twan Huijsmans. [Klik hieronder op de luidspreker om het audiofragment te beluisteren.](#)

Hoofdstuk 3

Doelgroeponderzoek

Veldonderzoek

Appelplukdag in Bunnik

Op zaterdag 23 september zijn we naar de Appelplukdag op Boerderij Nieuw Slagmaat in Bunnik geweest. Hier hebben wij het volgende opgemerkt:

Het was een **ontzettend groot evenement**, dat twee weekenden achter elkaar plaatsvond. Veel mensen – **jong en oud** – kwamen hierop af. Op een groot grasveld konden auto's parkeren waarbij ze begeleid werden door jongeren die hielpen op dit evenement. Ook stonden er veel fietsen, waarvan 1/3 deel OV-fietsen waren. **Dit betekent dat mensen dus vanaf de trein (vanaf Utrecht of Rhenen) naar de boerderij zijn gekomen.**

Eenmaal op het evenement stond er een grote bar waar eten en drinken gehaald kon worden. Ook **hier stonden jongeren die hielpen** op het evenement. Er werd gewerkt met munten, die je kon kopen aan de bar. Je kon bij de kippen kijken, of meedoen aan een maisdoolhof. Er was een plukveld van appels, kiwibessen en pompoenen op de locatie zelf. Wij namen de huifkar achter de tractor naar een groot plukveld een stukje verderop. Hier was begeleiding en kreeg je uitleg over hoe je de appels kon plukken. Er waren veel verschillende soorten: Elstar, Jonagold, Goudrenet, handperen en stoofperen. Je kon uiteindelijk je tas vol met fruit afwegen en betalen met de pin.

De bezoekers die er waren, kwamen zowel uit stad als dorp. Vooral jonge gezinnen met kinderen onder de tien jaar bezochten de Appelplukdag. Maar ook hier en daar een paar oudere stellen. Je hoorde regelmatig mensen Engels praten, waaruit op te maken valt dat zij uit de stad kwamen of **toeristen in Nederland** waren. De mensen die op dit evenement afkwamen waren van **diverse etnische achtergronden.**

Streekmarkt in Houten

Op zondag 24 september zijn we naar de streekmarkt in Houten geweest. Daarbij zijn de volgende punten opgevallen:

Er waren veel gezinnen met jonge kinderen en ouderen. Wij zagen **alle leeftijden, behalve studenten**. In totaal waren er zo'n 15 tentjes op de markt en live muziek met verschillende lokale artiesten. **Bijna alle bezoekers waren wit**; er waren maar twee mensen van kleur te zien (op het terras). De ouderen leken een beetje 'elitair'; qua kleding, houding, wijn op het terras.

De kramen van de streekmarkt komen uit alle verschillende dorpen binnen de Kromme Rijnstreek en er net buiten. **De dorpen in en rondom de Kromme Rijnstreek komen hier dus samen.**

Direct naast het plein is een terras, van De Roskam, en deze zat helemaal vol. Alle kramen zagen er hetzelfde uit, er was ook geen reclame o.i.d. **De sfeer was gemoedelijk, gezellig** en het weer was goed. Rondom het plein zitten een aantal winkels. Hiervan waren alleen de Kruidvat en de Albert Heijn open. De rest (lokale winkels) waren gesloten, want het was zondag.

Tijdens ons bezoek hebben we kort met drie standhouders gesproken:

1. Kraampje met allemaal kleine dingetjes, beetje prullaria. Deze mensen vertelden dat er op de markt niet alleen bezoekers vanuit Houten zelf komen. Maar ook mensen vanuit Wijk bij Duurstede en Nieuwegein (die laatste gemeente valt buiten de Kromme Rijnstreek).
2. Knoflook Enzo. Deze man en zijn toko komen zelf uit Abcoude, vlakbij Vinkeveen. Dus ook vanuit buiten de Kromme Rijnstreek.
3. Stichting 'De hond kan de was doen'. Deze vrouw noemt zichzelf 'creatief vrijwilliger'. Ze staat vaker met deze kraam op (lokale) markten. Zelf komt ze uit Houten. De bezoekers komen volgens haar 'uit de hele streek'.

Geïnterviewden

Een korte opsomming van de geïnterviewden voor ons onderzoek.

Voor de portretten:

- Willy Kleijn & Kees Buizer
- Ruud van Bennekom
- Patrick van Klink
- Susanne van Waas
- Juliëtte Borggreve
- Eddie Uytewaal

Experts:

- Walter Jaaltink, landschapscoördinator Kromme Rijnlandschap
- Twan Huijsmans, promovendus op de afdelingen sociologie en politicologie bij de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen Universiteit van Amsterdam.

Persona's

Definitieve persona

Op basis van de deskresearch, interviews met de doelgroep en de resultaten van de Google Analytics is er gekozen voor Susanne (56) als definitieve persona. Wij zullen onze productie richten op haar, maar we moeten de overige persona's niet uit het oog verliezen. Zij spelen ook een cruciale rol. Door ons onderzoek zijn we erachter gekomen dat veel mensen 't Groentje lezen, wel zijn deze mensen vooral rond de vijftig jaar. Die vijftigers lezen de print, maar lezen 't Groentje ook via de computer en mobiele telefoon. Ze lezen de lokale krant om betrokken te blijven in het dorp.

KEES (81)

- Woont in Langbroek
- Gepensioneerd
- Getrouwd, 4 kinderen

"Het is hier zó rustig en er heerst echt een dorpsmentaliteit. We vinden het belangrijk dat iedereen elkaar op straat groet."

Design statement

Kees is 81 jaar, gepensioneerd en woont samen met zijn vrouw al twintig jaar in Langbroek. Hij is geïnteresseerd in lokale initiatieven en wil graag op de hoogte blijven van de gebeurtenissen in het dorp. Kees heeft wel internet, maar leest alleen de papieren krant van 't Groentje. Hij wil geen verhalen missen en wil dus niet dat verhalen alleen online worden gebracht.

- Opgegroeid in een dorp
- Heeft in Woerden gewoond voor werk, maar Woerden vond hij te druk
- Ging daarna op zoek naar een plek waar veel rust heerst en dat vond hij in Langbroek

SUSANNE (56)

- Woont in Schalkwijk
- Winkleigenaar
- Getrouwd, 3 kinderen

"Het is hier allemaal wat persoonlijker dan in de stad. Mensen maken een praatje wanneer ze staan te wachten in de winkel."

Design statement

Susanne is 56 jaar, eigenaar van een kaaswinkel en woont samen met haar man en drie kinderen in Schalkwijk. Ze wil graag op de hoogte blijven van wat er speelt in het dorp; niet alleen vanuit eigen interesse, maar ook om zo meer betrokken te zijn en een praatje te kunnen maken met haar klanten. Susanne heeft behoefte aan meer verhalen over de dorpen, zowel in de krant als online.

- Komt oorspronkelijk uit Houten
- Heeft in Utrecht gestudeerd en gewoond
- Is na haar studie weer in Houten gaan wonen, in Schalkwijk, en heeft daar een gezin gesticht

Hoofdstuk 4

Conclusie

Conclusie

In het onderzoek hebben we gekeken naar de verschillende aspecten die bij de veel besproken kloof tussen stad en platteland/dorp komen kijken. Daarbij viel ons al snel op dat de kloof voornamelijk betrekking heeft op de thema's politiek en woningbouw. Door de krappe woningmarkt worden mensen gedwongen om in een andere gemeente te zoeken naar een woning. Dit resulteert erin dat vooral jonge mensen vanuit dorpen naar steden verhuizen voor bijvoorbeeld een studie. Jonge gezinnen met kinderen verhuizen vaak vanuit de stad naar omliggende dorpen of het platteland, omdat zij meer rust en ruimte zoeken die in de stad lastig te vinden is.

Op gebied van politiek is het ons opgevallen dat bijvoorbeeld de BBB de kloof stevig benoemd, omdat zij voor de boeren willen opkomen. In die zin maken zij gebruik van de behoefte van boeren om gehoord te worden. Het is wel belangrijk om te vermelden dat dit niet zo zeer speelt in de Kromme Rijnstreek, maar meer op het platteland dat ver van de randstad ligt.

Om die reden kunnen we dus stellen dat in de Kromme Rijnstreek geen sprake is van een kloof tussen de stad Utrecht en de gemeenten Houten, Bunnik en Wijk bij Duurstede. Dit betekend echter niet dat er geen verschillen zijn, want die zijn er wel degelijk, alleen de term 'kloof' is overdreven.

In de drie gemeenten zien wij dat men een **'dorpse mentaliteit'** heeft. De dorpen, vooral Houten en Odijk, zijn in de loop der jaren wel wat stadser geworden. Ondanks dat kijkt men wel meer naar elkaar om. In de stad zijn mensen wat meer op zichzelf gericht en dus is er een verschil in mentaliteit. Dit kan af en toe wat uitdagingen met zich mee brengen, zoals bijvoorbeeld dat stedelingen niet altijd weten of begrijpen waarom boeren op een bepaalde manier werken. Hierbij kan je denken aan uitrijden van mest of het spuiten van gif.

Er zijn ook veel initiatieven waarin mensen juist proberen om deze **verschillen in mentaliteit** te verkleinen. Dat laten wij ook zien in onze portretreeks. De stedelingen en dorpingen komen in de Kromme Rijnstreek op een goede manier samen. Ze staan open voor verbeteringen en daar wordt vanuit beide kanten aan gewerkt.

Zo worden de lokale evenementen niet alleen voor en door de dorpingen georganiseerd, ook 'import-'inwoners dragen hier hun steentje bij. Daarnaast worden winkels en cafés vaker benoemd als plekken waar stad en dorp samenkomt. Zo is café Eddies in Houten ook een dartclub, waar mensen vanuit het hele land naartoe komen. Voor eigenaar Eddie maakt het dan ook niet uit waar je vandaan komt: *"Iedereen is welkom bij mij."*

Bij de gemeente in Houten maken ze geen onderscheid tussen dorpingen en stedelingen. *"Die groepen zijn voor ons allemaal hetzelfde"*, vertelt Jeroen Pater, communicatieadviseur bij de gemeente Houten.

Op de appelplukdag van boerin Djuke kwamen zowel mensen vanuit de stad als van de dorpen appels, kiwibessen en pompoenen plukken. Deze en vergelijkbare evenementen helpen om mensen samen te brengen, elkaar beter te begrijpen en dus uiteindelijk om eventueel onbegrip te voorkomen.

Bronvermelding

Bronnen

Verantwoording

<https://www.nvj.nl/themas/journalistieke-praktijk/ethische-regels/code-journalistiek>

'De Kloof'

<https://www.maxvandaag.nl/sessies/themas/huis-tuin-hobby/hoe-zit-het-wat-is-het-verschil-tussen-steden-dorpen-gehuchten-en-buurtschappen/>

<https://www.bnnvara.nl/artikelen/de-kloof-tussen-platteland-en-stad-is-die-er-eigenlijk-wel?theme=achtergrond>

<https://decorrespondent.nl/14543/de-kloof-tussen-stad-en-platteland-bestaat-niet-tenzij-je-het-er-steeds-over-hebt/cce5d582-0ec2-0b59-2412-5ba582016967>

<https://nos.nl/nieuwsuur/collectie/13923/artikel/2467280-een-kloof-tussen-stad-en-platteland-dat-hangt-ervan-af-aan-wie-je-het-vraagt>

<https://nos.nl/collectie/13923/artikel/2464118-wantrouwen-in-politiek-grootst-in-zeeland-en-limburg>

<https://www.ad.nl/binnenland/gapende-kloof-stad-platteland-en-politiek-vooral-boeren-zijn-het-vertrouwen-kwijt~aaca9807/>

Bevolking

<https://lokaaltotaal.nl/>

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/regionaal/groei-en-krimp>

https://erfgoed.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/zz-erfgoed/publicaties/boeken-cultuurhistorie/03_Kromme_Rijn_scherf_scherm_1_.pdf https://staatvanutrecht.databank.nl/jive?workspace_guid=1342c38b-2f71-4909-8fd9-55e05f8d9bf6

<https://www.ad.nl/utrecht/zoveel-inwoners-kreeg-utrecht-er-in-coronajaar-2021-bij~a20e457b/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

<https://www.pbl.nl/nieuws/2022/prognose-in-2035-vooral-meer-inwoners-in-en-om-grotere-gemeenten>

<https://www.pbl.nl/nieuws/2022/prognose-in-2035-vooral-meer-inwoners-in-en-om-grotere-gemeenten>

Woningbouw

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37230ned/table?fromstatweb>

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82900NED/table?fromstatweb>

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83625NED/table?dl=63124>

Politiek:

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3555438/geen-provincie-zo-verdeeld-als-utrecht-de-kloof-tussen-stad-en-platteland-verkleinen-dat-zal-de-opdracht-worden>

<https://nos.nl/collectie/13923/artikel/2467604-bekijk-hier-alle-uitslagen-van-de-provinciale-statenverkiezingen>

[ANP](#)

<https://www.bnnvara.nl/artikelen/de-kloof-tussen-platteland-en-stad-is-die-er-eigenlijk-wel?theme=achtergrond>

Bronnen

Voorzienen

<https://www.google.com/maps>

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3320009/feestlocatie-brothers-in-bunnik-sluit-na-25-jaar-de-deuren-pandemie-heeft-ons-aan-het-denken-gezet>

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/1289001/brothers-stopt-met-discoavonden>

<https://www.bunniksnieuws.nl/lokaal/zakelijk/676906/het-wapen-van-werkhoven-hunkert-naar-open-huis>

<https://indebuurt.nl/houten/bedrijvigheid/ondernemer-uitgelicht/eddie-en-judith-van-cafe-eddies-hier-werken-voelt-als-een-avondje-uitgaan~92863/>

<https://www.bunniksnieuws.nl/lokaal/activiteiten/954373/odijk-gaat-weer-dansen-en-feesten-in-de-schoudermantel-net-al>

<https://www.bunniksnieuws.nl/lokaal/verkeer-en-vervoer/364751/u-ov-nachtbussen-rijden-voorlopig-niet>

<https://www.ad.nl/utrecht/stappen-in-utrecht-dat-wordt-nog-moeilijker-nachtbus-keert-voorlopig-niet-terug-in-de-regio~a7ddd521/>

<https://www.ad.nl/utrecht/deel-van-de-nachtbussen-in-de-regio-keert-mogelijk-terug-in-het-weekend~a1b3b5de/>

<https://www.syntusutrecht.nl/nl-nl/reisinformatie/nachtlijnen>

Voedsel

Gesproken met Ruud van Bennekom (burgemeester van Bunnik), Juliëtte Borggreve (eigenaresse van restaurant De Veldkeuken in Bunnik) en Walter Jaaltink (landschapscoördinator Kromme Rijnlandschap)

Publieksanalyse

Google Analytics

BDUmedia

Veldonderzoek (Appelplukdag, Streekmarkt houten)

Gesproken bronnen (Jeroen Pater, Willy Kleijn & Kees Buizer, Ruud van Bennekom, Patrick van Klink, Susanne van Waas)

Gesproken experts (Walter Jaaltink, landschapscoördinator Kromme Rijnlandschap; Twan Huijsmans, promovendus op de afdelingen sociologie en politicologie bij de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen Universiteit van Amsterdam)